

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

บริษัทข้อมูลเครดิตเป็นผู้รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลทางการเงินของลูกค้าสถาบันการเงินที่สมาชิกเป็นผู้จัดส่งมาให้ และนำ ข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลทำ รายงานข้อมูลเครดิตของลูกค้า นั้นๆ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่จะเรียกดูข้อมูล เหล่านั้นเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยเสียค่าตอบแทน ให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต จึงจะเห็นได้ว่าการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิตมีผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญอยู่สามฝ่าย คือ บริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่ง เปรียบเสมือนเป็นตัวกลาง เป็นฐานข้อมูลในการจัดเก็บรวบรวม และประมวลผลข้อมูลทางสินเชื่อต่างๆ ของเจ้าของข้อมูล, สมาชิก ซึ่งได้แก่สถาบันการเงินที่เป็นผู้จัดส่งข้อมูลของลูกค้าไปยังบริษัท ข้อมูลเครดิต และในขณะเดียวกันก็เป็นลูกค้าของบริษัทข้อมูล เครดิต กล่าวคือเป็นผู้ที่ใช้รายงานข้อมูลเครดิตจากบริษัทข้อมูล เครดิตด้วยนั่นเอง และเจ้าของข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำธุรกรรม ทางสินเชื่อกับสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิก ลักษณะของการ ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนั้นจึงมีลักษณะเป็นเครือข่าย การ พิจารณาสีทธิและหน้าที่ระหว่างกันจึงต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงภาพ รวมในลักษณะเครือข่ายเช่นนี้ด้วยเสมอ

ในประเทศไทยได้เริ่มมีการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตขึ้น ในปีพ.ศ.2542 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กาทำเนียบการต่างๆ ใน ช่วงนั้นจึงขาดกฎหมายเฉพาะเข้ามาควบคุมดูแล ซึ่งเป็นเหตุผล สำคัญในการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตขึ้น และหลังจากที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2546 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในด้านของรูปแบบของ การให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินต่างๆ สภาวะทาง เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย รวมไปถึงความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติในการปรับใช้ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบ

ต่อบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก และเจ้าของข้อมูล โดยที่ด้วยบทกฎหมายของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนั้นจะเป็นการวางหลักกฎหมายไว้อย่างกว้าง โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตที่จะออกประกาศเพื่อวางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในทางปฏิบัติต่อไปเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น โดยที่ในบางกรณีอาจจะมีลักษณะเป็นการออกประกาศเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ จึงอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นกฎหมายทางด้านเศรษฐกิจ ที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือออกประกาศโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตเพื่อให้เกิดความทันสมัยตามความเปลี่ยนแปลงทางข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ การทำ การศึกษาถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการมีผลบังคับใช้ของกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม และกำหนดหลักในทางปฏิบัติที่จะช่วยให้การทำ เนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิต และสมาชิกเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และไม่มีขั้นตอนยุ่งยากเกินความจำเป็น รวมไปถึงเพื่อการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล และก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงด้วย

หนึ่งในหลักกาสา คัญของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตที่ส่งผลกระทบต่อบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก และเจ้าของข้อมูลเป็นอย่างมาก ก็คือหลักการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูล ซึ่งจะเป็นประเด็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์ของวิทยานิพนธ์นี้ โดยที่ตามมาตรา 20 ได้กำหนดว่า การเปิดเผยข้อมูลเครดิตจะไม่สามารถกระทำ ได้ถ้าหากมิได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติในเรื่องของความจำเป็นของการให้ความยินยอมดังกล่าว เนื่องจากว่าหากเจ้าของข้อมูลที่ไม่ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของตน ก็อาจถูกปิดโอกาสในการได้รับพิจารณาสินเชื่อได้ จึงส่งผลให้เสมือนว่าเจ้าของข้อมูลจะต้องให้ความยินยอมดังกล่าวเสมอถ้าหากต้องการได้รับสินเชื่อ ซึ่งขัดกับหลักการในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องการให้ความยินยอมไว้ว่า ความยินยอมนั้นจะต้องเกิดจากการตัดสินใจโดยอิสระของเจ้าของข้อมูล จึงเกิดประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า

ความยินยอมในลักษณะบังคับเช่นนี้ กล่าวคือ เจ้าของข้อมูลนั้นไม่มีทางเลือกตามความเป็นจริงที่จะปฏิเสธการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของตนนั้น จะสามารถช่วยคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และมีทางเลือกอื่นใดเพื่อช่วยให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตสามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวในทางปฏิบัติ และในขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการลบล้าง สิทธิของเจ้าของข้อมูล โดยที่จะต้องมีการพิจารณาวิเคราะห์ถึงหลักการที่แท้จริงของการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลด้วยเสมอ

อีกทั้งในเรื่องของวิธีการให้ความยินยอม ซึ่งในปัจจุบันนี้วิธีการติดต่อสื่อสาร หรือการทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ล้วนแต่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงมีกำหนดวิธีการในการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลไว้อย่างหลากหลาย ส่งผลให้มีลักษณะเป็นการผ่อนคลายความเข้มงวดของหลักการในเรื่องความยินยอมลง ซึ่งในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในปีพ.ศ.2549 นั้นกฎหมายกำหนดให้การให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตจะต้องทำเป็นหนังสือ แต่ภายหลังก็มีการแก้ไขโดยกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้ง เว้นแต่เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมไว้เป็นอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด จึงเป็นการเน้นย้ำในปัญหาเรื่องความจำเป็นของการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลข้างต้น และเกิดประเด็นที่ว่ากำหนดวิธีการให้ความยินยอมในรูปแบบต่างๆ นั้นยังคงให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลไว้ได้หรือไม่ และประเด็นเรื่องระยะเวลาความมีผลของความยินยอมของเจ้าของข้อมูลนั้นก็ก็เป็นอีกข้อหนึ่งที่ควรได้รับการพิจารณา กล่าวคือตามหลักการแล้วนั้น เจ้าของข้อมูลสามารถเพิกถอนความยินยอมได้ทุกเมื่อ แต่ในกรณีของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนั้น หลักการดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้ได้หรือไม่ เพียงใด เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการดำเนินการของบริษัทข้อมูลเครดิตเกิดผลในทางความเป็นจริงอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงกรณีที่มีการให้ความยินยอมไว้ล่วงหน้าด้วยว่าจะมีผลในทางกฎหมายหรือไม่

และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต ยังได้มีกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องหลักความยินยอมไว้ตาม มาตรา 20

วรรคสอง ซึ่งระบุถึงกรณีเฉพาะที่บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยข้อมูลเครดิตได้โดยไม่จำ เป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนไว้ทั้งสิ้น 5 กรณีคือ

(1) เมื่อมีคำ สั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่างๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(2) เมื่อมีหนังสือจากพนักงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีดังกล่าว

(3) เมื่อมีหนังสือจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) เมื่อมีหนังสือจากบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยหรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความ จำ เป็นแห่งกรณี และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

(5) เมื่อมีหนังสือจากบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน หรือบรรษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ตามความ จำ เป็นแห่งกรณี และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

แต่หลังจากการเปิดเผย บริษัทข้อมูลเครดิตก็มีหน้าที่ในการแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าของข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงการเปิดเผยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดเผยหรือให้ข้อมูล ซึ่งในประเด็นนี้จะทำ การวิเคราะห์ถึงเหตุผลของกฎหมายในกำกับ หักข้อยกเว้นดังกล่าว และเน้นไปยังปัญหาที่อาจเกิดจากกรณีของการเปิดเผยข้อมูลตามคำ สั่งศาลหรือตามหมายศาล ซึ่งเป็นกำกับ หักข้อ

ยกเว้นที่ในลักษณะที่กว้าง และไม่มีขอบเขตในเรื่องวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูล รวมไปถึงการรักษาความปลอดภัยและความลับของข้อมูลเครดิตจากการเปิดเผยดังกล่าวด้วย

นอกจากหลักความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลแล้ว การรักษาความปลอดภัย และการคุ้มครองความลับของข้อมูลเครดิตก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นอย่างมาก และยังมีบทบาทในระดับสากลซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภาคธุรกิจทุกประเภทซึ่งมีการจัดเก็บ ใช้ ประมวลผล และรับส่งข้อมูล ล้วนมีหน้าที่ในด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลทั้งสิ้น อีกทั้งในปัจจุบันนี้การทำ เน้นการต่างๆ ของธุรกิจข้อมูลเครดิตล้วนกระทำ โดยใช้วิธีการทางคอมพิวเตอร์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเครดิต รวมไปถึงมีการกำกับดูแลตรวจสอบการดำเนินการด้านความปลอดภัยดังกล่าวอย่างเป็นประจำ ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลบังคับได้อย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการรักษาความปลอดภัยดังกล่าวแก่บริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้น ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วระบบข้อมูลที่ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น จำเป็นต้องมีการรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงทั้งระบบ มาตรการดังกล่าวนี้ควรจะต้องมีการนำไปใช้ทั้งระบบของธุรกิจข้อมูลเครดิต มิใช่เพียงแต่บริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้น ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 17 ซึ่งได้กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูล แทนจะต้องมีการจัดระบบและข้อกำหนดในเรื่องระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำ ข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และมิให้ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล รวมทั้งระบบป้องกันมิให้ข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหาย หรือถูกทำลายโดยไม่ชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้การจัดระบบหรือข้อกำหนดดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด ดังนั้นเพื่อเป็นการวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการของกลไกที่ช่วยให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลนี้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงหลักการของกฎหมาย วิธีการ และมาตรฐานต่างๆ ที่นำมาใช้กับการรักษาความปลอดภัย และการคุ้มครองความลับของข้อมูลในธุรกิจข้อมูลเครดิต

รวมไปถึงวิธีการเยียวยาความเสียหายของเจ้าของข้อมูล และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกรณีที่เกิดการฝ่าฝืนการรักษาความปลอดภัย และการคุ้มครองความลับของข้อมูลเครดิตขึ้น

นอกเหนือจากประเด็นหลักของวิทยานิพนธ์ข้างต้น ปัญหาจากการปรับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในด้านอื่นๆ นั้นก็ควรได้รับการพิจารณาเพื่อการวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขด้วยเช่นเดียวกัน โดยในประเด็นที่สำคัญนั้นสามารถรวบรวมสรุปได้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นปัญหาลักษณะข้อมูลของลูกค้าที่สามารถจัดเก็บได้ ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งในการรายงานข้อมูลของสมาชิก และการประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตเนื่องจากข้อมูลการชำระหนี้เชื่อและประวัติทางการเงินบางประเภทนั้นมีหลายรูปแบบและมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เนื้อหาของข้อมูลที่จะสามารถถูกจัดเก็บได้นั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและประเภทของข้อมูลด้วย อาทิ กรณีข้อมูลของลูกค้าที่เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งถ้าหากเจ้าหนี้มิได้ยื่นคำขอชำระหนี้ไว้ ตามกฎหมายล้มละลายแล้วนั้นเจ้าหนี้นี้ย่อมไม่มีสิทธิได้ชำระหนี้ แต่ถ้าหากยังมีการรายงานข้อมูลหนี้ต่อไป ก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้หนี้ได้ หรือกรณีข้อมูลของลูกค้าที่มีหนี้ซึ่งขาดอายุความตามกฎหมายซึ่งหนี้นั้นแม้จะยังไม่ระงับ แต่ลูกหนี้ก็สามารถยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อปฏิเสธการชำระหนี้ได้ ซึ่งถ้าหากไม่มีคำพาดพิงฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้วนั้น ข้อมูลหนี้ที่ขาดอายุความของลูกหนี้ก็ยังคงถูกรายงานไปยังบริษัทข้อมูลเครดิตได้ต่อไป ซึ่งจะส่งผลเสียต่อลูกหนี้โดยที่ลูกหนี้ไม่สามารถนำ คดีดังกล่าวขึ้นสู่ศาลเองได้

รวมไปถึงประเด็นข้อมูลการใช้เช็ค และการคืนเช็คของลูกค้า ซึ่งมีผู้เสนอว่าควรจะมีกำหนดให้สมาชิกสามารถรายงานข้อมูลดังกล่าวไปยังบริษัทข้อมูลเครดิตได้ด้วย เพื่อเป็นการเสริมสร้างวินัยการใช้เช็คที่ดีของลูกค้า และช่วยให้สถาบันการเงินได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวนี้เมื่อพิจารณาจากนิยาม ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตแล้ว มิใช่ข้อมูลทางสินเชื่อของลูกค้าแต่อย่างใด จึงควรพิจารณาถึงหลักการของกฎหมายในเรื่องนี้ด้วย เช่นเดียวกับกรณีของข้อมูลของผู้ค้า ประกัน

ซึ่งมิได้เป็นผู้ขอสินเชื่อตามนิยามในมาตรา 3 ถ้าหากมีการรายงานข้อมูลของผู้ค้า ประกันไปยังบริษัทข้อมูลเครดิตได้ ถึงแม้ว่าจะเกิดประโยชน์ในเรื่องการพิจารณาสินเชื่อก็ตาม แต่จะเป็นการขัดกับหลักการของกฎหมายที่กำหนดข้อมูลเครดิตหมายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อเท่านั้น อีกทั้งในขณะนี้ ได้มีการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต เพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผย และจัดเก็บข้อมูลของผู้ค้า ประกัน เพื่อที่จะอนุญาตให้สมาชิกสามารถเรียกดูข้อมูลเครดิตของผู้ค้า ประกัน และสามารถรายงานข้อมูลของผู้ค้า ประกันไปยังบริษัทข้อมูลเครดิตได้ ซึ่งถึงแม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ และช่วยให้ผู้ขอสินเชื่อมีโอกาสเพิ่มมากขึ้นที่จะได้รับการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อก็ตาม แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้างได้ กล่าวคือ อาจทำให้บุคคลที่จะเป็นผู้ค้า ประกันการขอสินเชื่อของลูกค้าเกิดความลังเลใจ และมีบุคคลที่ยอมตนเป็นผู้ค้า ประกันน้อยลงได้นั่นเอง

ประเด็นที่สอง ปัญหาระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้บริโภคยังขาดความเข้าใจอยู่มาก โดยที่ข้อมูลทางสินเชื่อของลูกค้าหนึ่งนั้นจะถูกสมาชิกรายงานไปยังบริษัทข้อมูลเครดิตและจะมีการประมวลผลเป็นรายงานข้อมูลเครดิตต่อไป และข้อมูลดังกล่าวนั้นมิใช่ว่าจะถูกประมวลผลเรื่อยไปอย่างไร้กำหนดเวลา จึงเกิดคำถาม หนดระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูลนี้ขึ้น ซึ่งข้อมูลจะถูกประมวลผลต่อไปตามกำหนดระยะเวลานี้ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางความเป็นจริงในเวลาต่อมาก็ตาม อาทิ ถ้าหากมีการผิดนัดชำระหนี้ ข้อมูลนั้นก็จะถูกรายงานไปบริษัทข้อมูลเครดิตและปรากฏอยู่ในรายงานข้อมูลเครดิตของผู้นั้น แล้วถ้าต่อมามีการชำระหนี้ดังกล่าว ข้อมูลนั้นจะปรากฏในส่วนของยอดของกาชำระหนี้ว่าไม่มีการค้างชำระแล้ว แต่ข้อมูลของการผิดนัดชำระหนี้ก่อนหน้านั้นจะไม่ถูกลบไป จะยังคงถูกประมวลผลต่อไปตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนั่นเอง ซึ่งคำถาม หนดระยะเวลาดังกล่าวนี้นี้จึงเป็นคำถาม หนดหน้าที่ให้บริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกที่จะต้องไม่ประมวลผลข้อมูลเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด และยังเป็นการช่วยให้รายงานข้อมูลเครดิตนั้นแสดงให้เห็นถึงประวัติทางการเงินของลูกค้าหนึ่งอย่างแท้จริงอีกด้วย ซึ่งคำถาม หนดระยะเวลาการประมวลผลข้อมูลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้บัญญัติ

ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตที่จะออกเป็นประกาศในเรื่องดังกล่าว โดยตามประกาศนั้นได้กำหนดให้ระยะเวลาการประมวลผลแตกต่างกันไปตามประเภทของข้อมูล กล่าวคือ

มีกำหนดให้ข้อมูลฯ พินิจพิจารณาของศาลให้เป็นบุคคลล้มละลาย ให้เก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลได้ไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา ส่วนข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้ นั้น ให้เก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลข้อมูลได้ไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้จากสมาชิก และข้อมูลการผิดนัดชำระสินเชื่อส่วนบุคคล หรือข้อมูลการผิดนัดชำระสินเชื่อบัตรเครดิต ให้เก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลข้อมูลได้ไม่เกิน 3 ปี นับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้จากสมาชิก ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือความเหมาะสมของระยะเวลาที่มีกำหนดไว้ในลักษณะเช่นนี้

ประเด็นที่สาม ประเด็นปัญหาในการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูล ผู้บริโภคซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลเครดิตนั้นมีสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้หลายประการ กล่าวคือเจ้าของข้อมูลนั้นมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลใดบ้างของตนที่ถูกจัดเก็บโดยบริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งในการใช้สิทธิดังกล่าวนี้สามารถทำได้โดยการตรวจสอบข้อมูลเครดิตที่บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติฯ กัด หรือใช้บริการตรวจสอบทางไปรษณีย์ หรือการตรวจสอบที่ธนาคารนครหลวงไทยทุกสาขาทั่วประเทศ แต่จะเห็นได้ว่าแม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจะกำหนดให้เจ้าของข้อมูลใช้สิทธิขอตรวจสอบข้อมูลกับสมาชิกได้ด้วยก็ตาม แต่ในปัจจุบันมีเพียงธนาคารนครหลวงไทยเท่านั้นที่ให้บริการดังกล่าว นอกจากนี้แล้วเจ้าของข้อมูลยังมีสิทธิในขอแก้ไข และโต้แย้งข้อมูลของตนที่ไม่ถูกต้องต่อสมาชิกและบริษัทข้อมูลเครดิต เพื่อให้ข้อมูลเครดิตนั้นมีเนื้อหาที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการใช้รายงานนั้น อีกทั้งยังช่วยให้เจ้าของข้อมูลไม่ได้รับความเสียหายจากการใช้ข้อมูลที่มีความไม่ถูกต้องนั้นในการพิจารณาสินเชื่อของตน รวมทั้งมีการออกประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตกำหนดหลักเกณฑ์และหน้าที่ให้แก่สมาชิกและบริษัทข้อมูลเครดิตในเรื่องการแก้ไขหรือโต้แย้งความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว ในที่นี้จึงจะทำการวิเคราะห์ว่าหลักเกณฑ์ของประกาศดังกล่าว

เหมาะสม และสามารถช่วยคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลได้อย่างแท้จริงหรือไม่เพียงใด

และปัญหาสุดท้ายในเรื่องนี้คือการใช้สิทธิอุทธรณ์ข้อโต้แย้ง ตามมาตรา 27 เพื่อให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องข้อโต้แย้งความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็มีการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวนี้เช่นกัน แต่ยังไม่ครอบคลุมในทุกประเด็นที่จะเป็นการคุ้มครองการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูล อาทิ ในเรื่องของระยะเวลาการพิจารณาหรือการนำ คดีขึ้นสู่ศาล เป็นต้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาว่าหลักเกณฑ์ และขั้นตอนในการใช้สิทธิดังกล่าวนี้มีผลบังคับเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และควรมีกาทำหนดแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่เพียงใด และ

ประเด็นสุดท้าย ประเด็นปัญหาการประมวลผลข้อมูลในเรื่องการจัดทำ และเปิดเผยคะแนนเครดิต (Credit scoring) ซึ่งเป็นประเด็นใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นจากการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ฉบับที่สาม พ.ศ.2551 และยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการในกาทำ นวนคะแนนเครดิตแต่อย่างใด จึงอาจเกิดผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าของข้อมูลได้ เนื่องจากคะแนนเครดิตนั้น คือการนำ ข้อมูล และพฤติกรรมทางการเงินต่างๆ ของเจ้าของข้อมูลมาผ่านวิธีการทำ นวนให้คะแนนประกอบข้อมูลทางสถิติที่จัดเก็บเพื่อพิจารณาความเสี่ยงด้านเครดิต ซึ่งคะแนนเครดิตนี้จะส่งผลต่อการพิจารณาสินเชื่อเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกำกับดูแลการทำ นวนคะแนนเครดิต อาทิ การกำหนดห้ามมิให้นำ ข้อมูลบางประเภทมาเป็นปัจจัยในการทำ นวนคะแนนเครดิต เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของข้อมูล และช่วยให้การทำ นวนคะแนนเครดิตนั้นมีมาตรฐานที่แน่นอน อีกทั้งส่งผลให้การวิเคราะห์สินเชื่อมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต และสถานการณ์ของธุรกิจข้อมูลเครดิต ภายหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

2. เพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 รวมถึงสาเหตุและข้อวิเคราะห์ของประเด็นปัญหาดังกล่าว

3. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหารวมไปถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ โดยมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศประกอบด้วย

3. ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงหลักการของกฎหมายที่ใช้บังคับกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 (ฉบับที่สาม) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551 และประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต โดยเป็นการศึกษาต่อเนื่องจากวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต หัวข้อศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 โดยสุทธนา พันธุ์ธีรานุรักษ์

2. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงพัฒนาการและปัญหาจากการปรับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต โดยเน้นไปยังหลักความยินยอมของเจ้าของข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลเครดิต

3. ศึกษาถึงพัฒนาการ และกฎหมายที่ใช้บังคับในการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึงประเด็นปัญหาและข้อวิเคราะห์ รวมไปถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทย และการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศ และได้แนวคิด รวมไปถึงข้อเสนอแนะต่างๆ ในการแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต หรือกำหนดแนวปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง

